

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Olsztyn, dnia 21 lutego 2013 r.

Poz. 967

ROZPORZĄDZENIE NR 2/2013 DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE

z dnia 4 lutego 2013 r.

w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych Doba i Guber¹⁾

Na podstawie art. 47 ust. 7 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne (Dz. U. z 2012 r., poz. 145, z późn. zm.) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Wprowadza się program działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszarów szczególnie narażonych Doba i Guber w województwie warmińsko - mazurskim określonych w drodze rozporządzenia Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie Nr 12/2012 z dnia 10 września 2012 r. (Dz. Urz. Woj. Warm. - Maz. z dnia 3 października 2012 r., poz. 2634), zwany dalej „Programem”.

2. Program stanowi załącznik do rozporządzenia.

3. Program będzie realizowany przez 4 lata, począwszy od dnia wejście w życie.

§ 2. Traci moc rozporządzenie Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie Nr 8/2008 z dnia 30 kwietnia 2008 r. w sprawie wprowadzenia programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych dla obszaru szczególnie narażonego w gminach Giżycko i Węgorzewo (Dz. Urz. Woj. Warm. - Maz. z dnia 2 czerwca 2008 r. Nr 86, poz. 1588).

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia jego ogłoszenia.

Dyrektor RZGW w Warszawie

Leszek Bagiński

¹⁾Niniejsze rozporządzenie dokonuje w zakresie swej regulacji wdrożenia dyrektywy Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (91/676/EWG) (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str 1, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 68).

Załącznik do Rozporządzenia Nr 2/2013
Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej
w Warszawie
z dnia 4 lutego 2013 r.

**PROGRAM DZIAŁAŃ
MAJĄCYCH NA CELU OGRANICZENIE ODPLYWU AZOTU ZE ŹRÓDEŁ ROLNICZYCH DLA
OBSZARÓW SZCZEGÓLNIE NARAŻONYCH
DOBA I GUBER
OKREŚLONYCH ROZPORZĄDZENIEM Nr 12/2012
DYREKTORA REGIONALNEGO ZARZĄDU GOSPODARKI WODNEJ W WARSZAWIE
z dnia 10 września 2012 r.**

**DZIAŁ I.
INFORMACJE PODSTAWOWE
Rozdział 1.
Postanowienia Ogólne**

§ 1. Celem Programu jest:

- 1) zapobieganie pogorszeniu stanu wód;
- 2) poprawa stanu wód, w których pogorszenie już nastąpiło – ich jakość spadła poniżej określonych prawem norm.

§ 2. Użyte na potrzeby Programu określenia oznaczają:

- 1) ciek naturalne – rzeki, strugi, strumienie i potoki oraz inne wody płynące w sposób ciągły lub okresowy, naturalnymi lub uregulowanymi korytami;
- 2) duże jednostki przeliczeniowe inwentarza (DJP) – umowna jednostka przeliczeniowa zwierząt hodowlanych odpowiadająca zwierzęciu o masie 500 kg (np. jedna krowa o masie 500 kg) lub zwierzętom o łącznej masie 500 kg; współczynniki przeliczeniowe sztuk rzeczywistych zwierząt na DJP zawiera załącznik nr 1 do Programu;
- 3) nawożenie – zgodne z potrzebami roślin stosowanie nawozów mineralnych, naturalnych, organicznych lub ich mieszanek oraz środków do użyźniania gleby w celu dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb;
- 4) gnojowica (płynny nawóz naturalny) – mieszanina kału i moczu zwierząt z domieszką wody;
- 5) gnojówka (płynny nawóz naturalny) – odciek z obornika (przefermentowany mocz zwierząt);
- 6) gleba – biologicznie czynna powierzchniowa warstwa litosfery, powstała ze skały macierzystej pod wpływem czynników glebotwórczych, podlegająca stałym przemianom;
- 7) komunalne osady ściekowe – pochodzący z oczyszczalni ścieków osad z komór fermentacyjnych i innych instalacji służących do oczyszczania ścieków komunalnych oraz innych ścieków o składzie zbliżonym do składu ścieków komunalnych;
- 8) miejsce przechowywania nawozów naturalnych – zbiornik na płynne nawozy naturalne (gnojówkę lub gnojowicę), płyta obornikowa lub inne miejsce przechowywania obornika specjalnie przygotowane w tym celu z materiałów szczelnych i nieprzepuszczalnych zabezpieczających przed przedostawaniem się odcieków do wód lub do gruntu;

- 9) nawozy – produkty przeznaczone do dostarczania roślinom składników pokarmowych lub zwiększania żyzności gleb albo zwiększania żyzności stawów rybnych, którymi są nawozy mineralne, nawozy naturalne, nawozy organiczne i nawozy organiczno-mineralne;
- 10) nawozy mineralne – nawozy nieorganiczne, produkowane w drodze przemian chemicznych, fizycznych lub przerobu surowców mineralnych;
- 11) nawóz naturalny – obornik, gnojówka i gnojowica przeznaczone do rolniczego wykorzystania w tym również w formie przetworzonej, w tym pozostałości z biogazowni;
- 12) nawóz organiczny – nawozy wyprodukowane z substancji organicznej lub z mieszanin substancji organicznych, w tym komposty, a także komposty wyprodukowane z wykorzystaniem dżdżownic;
- 13) nawozy organiczno-mineralne – mieszaniny nawozów mineralnych i organicznych;
- 14) obornik (stały nawóz naturalny) – mieszanina kału i moczu zwierząt oraz ściółki;
- 15) pasze objętościowe soczyste – pasze zawierające w swoim składzie znaczną ilość wody, w tym zielonki, kiszonki;
- 16) równoważnik nawozowy – stosunek dawki składnika w nawozach mineralnych odpowiadający 100 kg tego składnika wniesionego w nawozach naturalnych;
- 17) system utrzymania zwierząt – sposób urządzenia budynku inwentarskiego decydujący o rodzaju nawozów naturalnych powstających w gospodarstwie (bezściółkowy lub ściółkowy); przy systemie bezściółkowym powstaje gnojowica, pomiot w przypadku klatkowego chowu drobiu nieśnego, przy systemie ściółkowym - obornik i gnojówka (płytką ściółką) lub tylko obornik (głęboka ściółka);
- 18) środki do użyźniania gleby – środki do nawożenia i użyźniania gleby (polepszacze glebowe, osady ściekowe i ścieki, środki wspomagające uprawę roślin i in.);
- 19) ujęcie wody – miejsce czerpania wody podziemnej lub powierzchniowej ze źródła wody wraz z urządzeniami i budowlami służącymi do jej poboru;
- 20) użytki rolne – grunty orne, sady, łąki trwałe, pastwiska trwałe, grunty rolne zabudowane, grunty pod stawami i grunty pod rowami;
- 21) źródło wody – zasób wód powierzchniowych płynących lub stojących albo nagromadzenie wód podziemnych w określonym środowisku geologicznym, z którego czerpie się wodę.

§ 3. 1. Program obowiązuje na obszarach szczególnie narażonych wyznaczonych w drodze rozporządzenia Nr 12/2012 Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie z dnia 10 września 2012 r., zwanych dalej „OSN”.

2. Wykaz obrębów ewidencyjnych objętych zakresem obowiązywania Programu określa załącznik nr 2 do Programu.

3. Program określa rodzaje, terminy i okresy obowiązywania środków zaradczych na OSN.

§ 4. W okresie realizacji Programu, podejmowane działania są ukierunkowane na eliminowanie błędów w praktyce rolniczej, przez wdrożenie obowiązkowych środków zaradczych do stosowania przez prowadzących działalność rolniczą na OSN.

§ 5. W celu realizacji działań Programu niezbędne jest stałe edukowanie prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrych praktyk rolniczych oraz rozwiązywanie problemów ochrony środowiska istniejących na obszarze ich gospodarowania, przez szkolenia i doradztwo.

§ 6. Wywiązywanie się prowadzących działalność rolniczą na OSN z obowiązków nałożonych przez Program podlega kontroli, niewywiązywanie się - sankcjom, określonym w obowiązujących przepisach.

§ 7. W okresie realizacji Programu prowadzony jest monitoring stanu środowiska, którego celem jest oszacowanie efektów zastosowanych środków zaradczych oraz umożliwienie podjęcia właściwych decyzji co do dalszych działań na terenie wyznaczonego OSN.

§ 8. Po zakończeniu okresu obowiązywania Programu sporządza się sprawozdanie z jego wdrażania.

Rozdział 2.**Naruszone standardy jakości środowiska**

§ 9. 1. Na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska stwierdza się następujące przekroczenia standardów jakości wód określonych w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie kryteriów wyznaczania wód wrażliwych na zanieczyszczenie związkami azotu ze źródeł rolniczych (Dz. U. Nr 241, poz. 2093):

Pkt	Nazwa OSN	Przekroczenia standardu
1	Doba	W płytkich wodach podziemnych badanych w studni w m. Doba średnia zawartość azotanów w okresie lat 2005 - 2010 przekroczyła wartość dopuszczalną 50 mg/l, przyjmując średnie roczne wartości od 71,7 do 86,4 mg/l.
2	Guber	Wyniki badań wód powierzchniowych z lat 2007 - 2009 wykazały przekroczenia średniej wartości stężenia azotanów, powyżej której wody wykazują tendencję do eutrofizacji, w rzekach monitorowanych w zlewniach następujących jednolitych części wód powierzchniowych: - Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa, - Guber od Rawy do ujścia, - Sajna od starego koryta Sajny do ujścia.

2. Za wody zanieczyszczone związkami azotu ze źródeł rolniczych uznaje się wody podziemne w obszarze zasilania studni w m. Doba.

3. Ponadnormatywne stężenie azotanów w płytkich wodach podziemnych na OSN Doba stanowi zagrożenie obniżeniem jakości wód użytkowych poziomów wodonośnych wykorzystywanych do zaopatrzenia ludności w wodę do spożycia, jak i zagrożenie zanieczyszczeniem wód powierzchniowych.

4. Ponad połowę powierzchni użytków rolnych na OSN Guber charakteryzuje wysokie zagrożenie wymywaniem związków azotu z profilu glebowego do płytkich wód podziemnych i do wód powierzchniowych.

Rozdział 3.**Przewidywane efekty wdrożenia Programu**

§ 10. 1. Przewiduje się, że w efekcie wdrożenia Programu, nastąpi istotna poprawa w zakresie praktyk rolniczych stosowanych przez prowadzących działalność rolniczą na OSN.

2. Szkolenia oraz specjalistyczne doradztwo dla prowadzących działalność rolniczą na OSN ułatwią im zdobycie umiejętności identyfikowania, przewidywania i rozwiązywania problemów, w szczególności z zakresu ochrony środowiska, występujących na obszarach ich gospodarowania.

3. Stosowanie przyjaznych dla środowiska praktyk oraz wzrost świadomości prowadzących działalność rolniczą na OSN niewątpliwie przyczyni się ograniczenia negatywnego wpływu na wody.

DZIAŁ II.**OBOWIĄZKI OSÓB PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ NA OSN W ZAKRESIE POPRAWY PRAKTYKI ROLNICZEJ****Rozdział 1.****Okresy nawożenia**

§ 11. Ogólne zasady stosowania nawozów określone zostały w § 2 ust. 4 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania (Dz. U. Nr 80, poz. 479, z późn. zm.).

§ 12. Na OSN stosuje się ponadto następujące zasady nawożenia:

- 1) nawożenie stosuje się w okresach i w warunkach, gdy nie ma zagrożenia, że zawarte w nich składniki mineralne, szczególnie związki azotu, będą wymywane do wód gruntowych lub zmywane do wód powierzchniowych w stopniu powodującym zagrożenie dla wód, a w konsekwencji ich zanieczyszczenie;
- 2) nawozy naturalne i organiczne na gruntach ornych stosuje się w okresie od dnia 1 marca do dnia 15 listopada;

- 3) nawozy płynne naturalne na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych stosuje się od dnia 1 marca do dnia 15 sierpnia;
- 4) nawozy stałe naturalne stosuje się:
 - na łąkach trwałych od dnia 1 marca do dnia 30 listopada;
 - na pastwiskach trwałych od dnia 1 marca do dnia 15 kwietnia i od dnia 15 października do dnia 30 listopada;
- 5) nawożenia nie stosuje się przez cały rok na glebach nieuprawianych, w tym na ugorach.

§ 13. Przy użytkowaniu zmiennym (kośno-pastwiskowym) i przy wypasie kwaterowym stosuje się obniżoną dawkę azotu w ilości do 85 kg N/ha/rok z nawozów płynnych naturalnych, bezpośrednio po pokosie/wypasie, ale nie później niż do dnia 15 sierpnia.

§ 14. 1. Nawozy azotowe mineralne stosuje się:

- 1) na gruntach ornym i w uprawach wieloletnich od dnia 1 marca do dnia 15 listopada;
- 2) na łąkach trwałych i pastwiskach trwałych od dnia 1 marca do dnia 15 sierpnia.

2. Termin 15 listopada, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 nie dotyczy producentów buraków, kukurydzy, którzy zawarli umowę kontraktacyjną na dostawę buraków, kukurydzy po dniu 15 listopada. Dla nich jesienny termin graniczny stosowania nawozów azotowych mineralnych oblicza się dodając 14 dni do terminu dostawy produktów rolnych objętych umową kontraktacyjną jednak nie później niż po zakończeniu okresu wegetacyjnego w danym regionie.

Rozdział 2.

Warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami

§ 15. Ogólne zasady przechowywania nawozów naturalnych regulują przepisy:

- 1) Art. 25 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (Dz. U. Nr 147, poz. 1033, z późn. zm.);
- 2) § 6, § 28, § 29, § 35 i § 48 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej z dnia 7 października 1997 r. w sprawie warunków technicznych jakim powinny odpowiadać budowle rolnicze i ich usytuowanie (Dz. U. Nr 132, poz. 877, z późn. zm.).

§ 16. Płynne nawozy naturalne należy przechowywać w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu i wód.

§ 17. Należy zapewnić pojemność zbiorników do przechowywania gnojówki i gnojowicy, przez okres, w którym rolnicze ich wykorzystanie nie jest możliwe, odpowiadającą co najmniej 6 miesięcznej produkcji tych nawozów.

§ 18. Obornik należy przechowywać w sposób zabezpieczający przed przenikaniem odcieków do wód lub do gruntu, lub w przypadku utrzymywania zwierząt na głębokiej ściółce, w budynku inwentarskim o nieprzepuszczalnym podłożu, za wyjątkiem sytuacji, o której mowa w § 22.

§ 19. Należy zapewnić możliwość gromadzenia i przechowywania obornika przez okres, kiedy nie jest on rolniczo wykorzystywany, jednak nie krócej niż przez 6 miesięcy.

§ 20. Jeżeli prowadzący działalność rolniczą na OSN posiada nadmierną ilość nawozów naturalnych w stosunku do rzeczywistej pojemności ich przechowywania, musi on udokumentować, że nawozy usuwa w sposób nieszkodliwy dla środowiska.

§ 21. Nawozy naturalne przechowuje się w odległości większej niż 20 m od studni, od linii brzegu cieków i zbiorników wodnych, jeżeli obowiązujące przepisy nie stanowią inaczej.

§ 22. W okresie od dnia 1 marca do 31 października, jednak nie dłużej niż przez 12 tygodni, dopuszcza się złożenie obornika na przymie bezpośrednio na gruncie, przy zachowaniu następujących wymagań

- 1) przyzmy lokalizuje się poza zagłębieniami terenu, na możliwie płaskim terenie, o dopuszczalnym spadku do 3%, na terenie niepiaszczystym i niepodmokłym, w odległości większej niż 20 m od linii brzegu wód powierzchniowych;
- 2) w przypadku potrzeby ponownego złożenia obornika na przyzmy w kolejnym sezonie wegetacyjnym, przyzmy muszą być lokalizowane w innym miejscu;
- 3) lokalizację przyzmy oraz datę złożenia obornika w danym roku na danej działce prowadzący działalność rolniczą na OSN zaznacza na mapie lub szkicu działki, które przechowuje przez okres obowiązywania Programu i rok po jego zakończeniu.

§ 23. Sposób obliczania minimalnej wielkości miejsc do przechowywania nawozów naturalnych podano w załączniku nr 3 do Programu.

§ 24. Prowadzący działalność rolniczą na OSN jest zobowiązany do dostosowania powierzchni lub pojemności posiadanych miejsc do przechowywania nawozów naturalnych do wymogów, o których mowa w § 17 i § 19 w terminie do końca okresu obowiązywania Programu.

§ 25. Pasze soczyste przechowuje się na zabezpieczonym gruncie w taki sposób, aby wycieki nie przedostawały się do gruntu i wód, w szczególności w silosach, na płytach lub na podkładzie z folii i sieczki oraz pod przykryciem foliowym.

§ 26. Kiszonki składa się w odległości większej niż 20 m od linii brzegu wód powierzchniowych oraz źródeł i ujęć wody.

Rozdział 3.

Zasady nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu

§ 27. Ogólne zasady stosowania nawozów, rolniczego wykorzystania komunalnych osadów ściekowych oraz ścieków na terenie o dużym nachyleniu określają przepisy:

- 1) art. 44 ust. 4 pkt 4 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. – Prawo wodne;
- 2) art. 20 ust. 1 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu;
- 3) art. 43 ust. 6 pkt 7 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2010 r. Nr 185, poz. 1243, z późn. zm.);
- 4) załącznik nr 8 część A pkt 3 i 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego (Dz. U. Nr 137, poz. 984, z późn. zm.).

§ 28. W przypadku działek o nachyleniu powyżej 10% zabiegi uprawowe należy wykonywać w kierunku poprzecznym do nachylenia stoku, o ile pozwala na to usytuowanie i powierzchnia działki.

§ 29. Orkę należy wykonywać odkładając skiby w górę stoku.

Rozdział 4.

Ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem

§ 30. Ogólne zasady nawożenia określone zostały w przepisach:

- 1) art. 44 ust. 4 pkt 1 i 3 ustawy z dnia 18 lipca 2001 r. - Prawo wodne;
- 2) art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu;
- 3) art. 43 ust. 6 pkt 4, 5, 6 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- 4) § 3 ust. 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania.

§ 31. 1. Nawozy stosuje się oraz rolniczo wykorzystuje ścieki na glebach nie zamrzniętych powierzchniowo.

2. Zapis, o którym mowa w ust. 1 nie dotyczy pierwszej wiosennej dawki nawozów azotowych

na uprawach roślin ozimych na glebach zamrzniętych powierzchniowo (nocne przymrozki i odwilże w dzień) jeżeli uzasadniają to względy agrotechniczne.

Rozdział 5. Nawożenie w pobliżu cieków

§ 32. Ogólne zasady stosowania nawozów i komunalnych osadów ściekowych określone zostały w przepisach:

- 1) art. 43 ust. 6 pkt 2, 3 i 10 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- 2) § 3 ust. 4, 4a, 4b rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania.

§ 33. Rozsiewacze nawozów i opryskiwacze myje się oraz wodę z ich mycia rozlewa w odległości większej niż 20 m od brzegu zbiorników oraz cieków wodnych.

§ 34. Wodopoje lokalizuje się poza zbiornikami i ciekami wodnymi.

Rozdział 6. Dawki i sposoby nawożenia

§ 35. Ogólne warunki nawożenia określone są przepisami:

- 1) art. 3 ust. 3 i 4, art. 17 ust. 3, art. 18 ust. 1, 2 i 6, art. 20 ust. 1 pkt 2b ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu;
- 2) § 2 ust. 1 i 3, § 3 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 16 kwietnia 2008 r. w sprawie szczegółowego sposobu stosowania nawozów oraz prowadzenia szkoleń z zakresu ich stosowania;
- 3) art. 43 ust. 2, 3, 4 i 4a oraz ust. 6 pkt 1, 8, 9, 11-14 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach;
- 4) § 2, § 3 i § 4 rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 13 lipca 2010 r. w sprawie komunalnych osadów ściekowych (Dz. U. Nr 137, poz. 924);
- 5) § 12, § 14 i § 15 pkt 1 i załącznik nr 8 część A 5 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 24 lipca 2006 r. w sprawie warunków, jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi, oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego.

§ 36. W związku z tym, że ilość zastosowanych w ciągu roku nawozów naturalnych w każdym gospodarstwie nie może przekroczyć dawki 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych,

do obliczenia zawartości azotu w nawozach wyprodukowanych w gospodarstwie przez poszczególne rodzaje zwierząt, w zależności od systemu ich utrzymania, stosuje się przepisy załącznika nr 4 do Programu.

§ 37. Do opracowania planu nawożenia zobowiązani są wszyscy prowadzący działalność rolniczą

na OSN gospodarujący na powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych na OSN (stanowiących własność prowadzącego działalność rolniczą na OSN, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym).

§ 38. Bilans azotu wykonywany na potrzeby opracowania planu nawożenia sporządza się metodą „na powierzchni pola”.

§ 39. 1. Po sporządzeniu bilansu składników, należy opracować plan nawożenia, w którym dokonuje się prawidłowego rozdziału składników nawozowych pod poszczególne rośliny płodozmianu, przy uwzględnieniu ich zapotrzebowania na azot oraz zasobność gleb w azot.

2. Plan nawożenia należy przechowywać przez okres obowiązywania Programu i rok po jego zakończeniu.

§ 40. W gospodarstwach, o których mowa w § 37 nie można stosować wyższych dawek nawożenia,

niż dawki wynikające z planu nawożenia, nawet jeżeli dawki określone w załączniku nr 5 do Programu są wyższe.

§ 41. Prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni do 100 ha użytków rolnych na OSN (stanowiących własność prowadzącego działalność rolniczą na OSN, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym) stosują dawki nieprzekraczające maksymalnych dawek nawożenia azotem dla upraw w plonie głównym, o których mowa w załączniku nr 5 do Programu.

§ 42. Ilość dostępnego dla roślin azotu zawartego w nawozach naturalnych ustala się według zawartości w nich tzw. azotu działającego, który wylicza się w oparciu o równoważnik nawozowy określony w załączniku nr 6 do Programu.

§ 43. Jeśli w gospodarstwie powstają nawozy naturalne (obornik, gnojówka lub gnojowica) w ilości przekraczającej możliwości ich zastosowania na użytkach rolnych danego gospodarstwa (stanowiących własność prowadzącego działalność rolniczą na OSN, dzierżawionych przez niego lub będących w jego użytkowaniu lub w użytkowaniu wieczystym) tak, aby nie przekroczyć dopuszczalnej rocznej dawki 170 kg azotu w czystym składniku na 1 ha użytków rolnych, należy znaleźć odbiorcę tych nadwyżek.

§ 44. 1. Prowadzący działalność rolniczą na OSN zobowiązani są do prowadzenia dokumentacji wszystkich zabiegów agrotechnicznych a w szczególności związanych z nawożeniem (termin, rodzaj, zastosowana dawka pod daną uprawę).

2. Dokumentację należy przechowywać przez okres obowiązywania Programu i rok po jego zakończeniu.

DZIAŁ III.

EDUKACJA PROWADZĄCYCH DZIAŁAŁOŚĆ ROLNICZĄ NA OSN W ZAKRESIE DOBREJ PRAKTYKI ROLNICZEJ ORAZ PROWADZENIE DLA NICH SPECJALISTYCZNEGO DORADZTWA

§ 45. Zadania w zakresie edukacji rolników prowadzone są na podstawie przepisów ustawy z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251, poz. 2507, z późn. zm.), zgodnie z którymi Ośrodki Doradztwa Rolniczego uczestniczą w realizacji zadań wynikających z Programów w zakresie upowszechniania wśród rolników wymogów obowiązujących na OSN, a także współpracują z regionalnymi zarządami gospodarki wodnej przy realizacji zadań wynikających z Programów z zakresu doradztwa rolniczego.

§ 46. Ośrodki Doradztwa Rolniczego w okresie trwania Programu zapewniają obsługę merytoryczną szkoleń dla prowadzących działalność rolniczą na OSN, organizowanych we współpracy z właściwym wójtem gminy albo burmistrzem albo prezydentem miasta.

§ 47. W zależności od potrzeb i możliwości, szkolenia mogą być w całości poświęcone dyrektywie

Rady z dnia 12 grudnia 1991 r. dotyczącej ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego (91/676/EWG) (Dz. Urz. WE L 375 z 31.12.1991, str. 1, z późn. zm.;

Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 68), zwanej dalej „dyrektywą 91/676/EWG”,

lub wymogom Programu i Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej lub też stanowić element szkolenia w postaci jednego z bloków tematycznych.

§ 48. Dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej przekaze właściwemu wójtowi gminy albo burmistrzowi albo prezydentowi miasta w terminie 2 miesięcy od dnia ogłoszenia Programu, materiały i informacje o objęciu gminy zasięgiem OSN oraz postanowieniach Programu działań w celu ich rozpowszechnienia w sposób zwyczajowo przyjęty na danym terytorium.

DZIAŁ IV.
KONTROLA ROLNICZYCH ŹRÓDEŁ ZANIECZYSZCZENIA I REALIZACJI PRZEZ
PROWADZĄCYCH DZIAŁALNOŚĆ ROLNICZĄ NA OSN OBOWIĄZKÓW OKREŚLONYCH
W PROGRAMIE

§ 49. Kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i wypełniania obowiązków przez prowadzących działalność rolniczą na OSN realizowana jest przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2007 r. Nr 44, poz. 287, z późn. zm.) w związku z art. 32 ustawy z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu, co nie narusza uprawnień kontrolnych właściwych organów ochrony środowiska wymienionych w ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (Dz. U. z 2008 r. Nr 25, poz. 150, z późn. zm.) oraz ustawach szczególnych, w ramach ich kompetencji rzeczowej i miejscowej.

DZIAŁ V.
SPOSÓB MONITOROWANIA ORAZ DOKUMENTOWANIA REALIZACJI PROGRAMU
I JEGO EFEKTÓW

§ 50. W celu zgromadzenia danych na potrzeby opracowania raportu prowadzi się następującą sprawozdawczość:

- 1) sprawozdania dotyczące monitoringu wód;
- 2) sprawozdania dotyczące monitoringu gleb i płytkich wód gruntowych;
- 3) sprawozdania dotyczące doradztwa i szkoleń dla prowadzących działalność rolniczą na OSN

§ 51. Dla potrzeb sporządzenia raportu czteroletniego wykorzystuje się dane statystyczne, które stanowią materiał do rozpoznania i oszacowania wielkości i rodzaju produkcji rolnej oraz ustalenia zakresu wpływu działalności rolniczej na jakość wód.

§ 52. Sporządza się opis warunków środowiskowych, obejmujących w szczególności klimat, warunki hydrogeologiczne, ukształtowanie terenu i inne uwarunkowania charakteryzujące obszar kraju.

§ 53. Harmonogram planowanych działań określonych w Programie zawiera załącznik nr 7 do Programu.

Załączniki
do programu działań mających na celu ograniczenie odpływu azotu ze źródeł rolniczych
dla obszarów szczególnie narażonych Doba i Guber
określonych rozporządzeniem Nr 12/2012

Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Warszawie

z dnia 10 września 2012 r.

Załącznik nr 1

Współczynniki przeliczeniowe sztuk rzeczywistych zwierząt na DJP

Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania sztuk rzeczywistych na DJP	Rodzaj zwierząt	Współczynnik przeliczania sztuk rzeczywistych na DJP
Konie ras dużych / Konie pozostałe		Owce	
Ogiery, klacze, wałachy	1,2	Owce powyżej 1 i 1/2 roku	0,1
Żrebaki powyżej 2 lat	1	Tryki powyżej 1 i 1/2 roku	0,12
Żrebaki od 1 roku do 2 lat	0,8	Jagnięta do 3 i 1/2 miesiąca	0,05
Żrebaki od 1/2 do 1 roku	0,5	Jarlaki tryczki	0,08
Żrebięta do 1/2 roku	0,3	Jarlaki maciory	0,1
Konie ras małych (m.in. hucuł, konik polski)		Drób	
Ogiery, klacze, wałachy	0,6	Kury, kaczki	0,004
Żrebaki powyżej 2 lat	0,5	Pisklęta	0,0014
Żrebaki powyżej 1 roku	0,35	Gęsi	0,008
Żrebaki od 1/2 do 1 roku	0,2	Indyki	0,024
Żrebięta do 1/2 roku	0,12	Przepiórki	0,0003
Bydło		Perlice	0,003
Buhaje	1,4	Gołębie	0,002
Krowy	1	Inne	
Jałówki cielne	1	Jelenie	0,29
Jałówki powyżej 1 roku	0,8	Daniele	0,12
Jałówki od 1/2 do 1 roku	0,3	Lisy pospolite	0,017
Cielęta do 1/2 roku	0,15	Lisy polarne	0,027
Kozy		Jenoty	0,02
Kozy matki	0,15	Norki samice	0,0036
Koźlęta do 3,5 miesiąca	0,05	Norki samce	0,007
Koźlęta od 3,5 miesiąca do 1,5 roku	0,08	Nutrie	0,007
Pozostałe kozy	0,1	Psy	0,05
Trzoda chlewna		Króliki	0,007
Knury	0,4	Szynszyle	0,001
Maciory	0,35	Tchórze samice	0,002
Warchlaki od 2 do 4 m-cy	0,07	Tchórze samce	0,004
Prosięta do 2 m-cy	0,02	Strusie afrykańskie	0,2
Tuczniaki	0,14	Strusie Emu i Nandu	0,1
Inne zwierzęta o łącznej masie 500 kg, z wyłączeniem ryb			1

Załącznik nr 2

Wykaz obszarów ewidencyjnych objętych zakresem obowiązywania Programu

L.P.	NUMER EWIDENCYJNY OBREBU	NAZWA OBREBU	POWIAT	GMINA	POWIERZCHNIA OSN (km ²)	JEDNOLITA CZĘŚĆ WÓD POWIERZCHNIOWYCH (nazwa) / PODZIEMNYCH (kod) ¹⁾
OSN Doba						
1	280604_2.0007	Kamionki	giżycki	Giżycko	48,61	Węgorapa od źródeł do wypływu z jeziora Mamry / PLGW710021
OSN Guber						
1	280104_5.0019	Swędrówka	bartoszycki	Bisztynek - obszar wiejski	77,58	Sajna od starego koryta Sajny do ujścia
2	280803_2.0003	Banaszki	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
3	280803_2.0004	Biedaszki	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
4	280803_2.0008	Gałwuny	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
5	280803_2.0009	Gnatowo	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
6	280803_2.0013	Jeżewo	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
7	280803_2.0019	Kolonia Gnatowo	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
8	280803_2.0025	Marszewo	kętrzyński	Kętrzyn		Guber od dopływu z jeziora Siercz do Rawy z Dejną od wypływu z jez. Dejnowa
9	280804_5.0008	Dubliny	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Guber od Rawy do ujścia
10	280804_5.0014	Gudziki	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Guber od Rawy do ujścia
11	280804_5.0017	Kowalewo	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Sajna od starego koryta Sajny do ujścia
12	280804_5.0020	Łankiejmy	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Sajna od starego koryta Sajny do ujścia
13	280804_5.0027	Płutniki	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Guber od Rawy do ujścia
14	280804_5.0031	Równina Dolna	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Guber od Rawy do ujścia
15	280804_5.0033	Saduny	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Guber od Rawy do ujścia
16	280804_5.0047	Warnikajmy	kętrzyński	Korsze - obszar wiejski		Guber od Rawy do ujścia

¹⁾ wskazanie jednolitej części wód podziemnych, w granicach której położony jest dany obręb geodezyjny dotyczy obszarów, w których wody wrażliwe na zanieczyszczenie azotanami pochodzenia rolniczego stanowią wody podziemne obszaru zasilania studni.

Załącznik nr 3

Sposób obliczania minimalnej wielkości miejsc do przechowywania nawozów naturalnych

Tab. 1. Sposób obliczania pojemności płyty gnojowej lub pojemności zbiornika na gnojowicę albo gnojówkę dla gatunków innych niż drób

Lp.	Rodzaj wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika na 1 DJP (m ³)	Współczynnik odliczenia okresu pastwiskowego	Współczynnik odliczenia systemu i wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika (m ³)
1.	płyty gnojowe	2,70 [*]	A	-	$X1 = 2,70 \times A \times nDJP$
2.	zbiorniki na gnojówkę	1,80 [*]	B	F	$X2 = 1,8 \times B \times F \times nDJP$
3.	zbiorniki na gnojowicę	7,80 [*]	C	F	$X3 = 7,8 \times C \times F \times nDJP$

Źródło: opracowanie własne IZ PIB.

* W przypadku chowu krów mlecznych podane w tabeli pojemności płyty/zbiornika dotyczą kategorii krów mlecznych 1. Dla pozostałych kategorii krów (2 i 3) podane wartości należy zwiększyć odpowiednio o 10 i 20%.

Tab. 2. Sposób obliczania pojemności płyty gnojowej i pojemności zbiornika na gnojówkę dla drobiu

Lp.	Rodzaj wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika na 1 DJP (m ³)	Współczynnik odliczenia okresu pastwiskowego	Współczynnik odliczenia systemu i wyposażenia	Pojemność płyty/zbiornika (m ³)
1.	płyty gnojowe	1,8	A	D, F	$X1 = 1,80 \times A \times D \times F \times nDJP$
2.	zbiorniki na gnojówkę	1,3	B	E	$X2 = 1,30 \times B \times E \times nDJP$

Źródło: opracowanie własne IZ PIB.

- 1.nDJP - liczba zwierząt w gospodarstwie wyrażona w DJP.
- 2.X1-X3 – pojemność płyty gnojowej lub pojemność zbiornika na gnojówkę albo gnojowicę stanowiąca iloczyn liczby zwierząt w gospodarstwie wyrażonej w DJP i okresu pastwiskowego i pojemności płyty gnojowej lub pojemności zbiornika na gnojówkę albo gnojowicę na 1 DJP.
- 3.A, B, C - współczynniki odliczenia okresu pastwiskowego - współczynnik ma zastosowanie, jeśli utrzymywane w gospodarstwie zwierzęta korzystają z wypasu na pastwisku. Dla zwierząt

utrzymywanych bez pastwiska wartość współczynników A, B, C przyjmuje wartość = 1. Dawka azotu z odchodów zwierząt na obszarach pastwisk nie może przekroczyć 170 kg N/rok.

A – dla płyt gnojowych

B – dla zbiorników na gnojówkę

C – dla zbiorników na gnojowicę

4. D, E, F – współczynniki odliczenia ze względu na zastosowane rozwiązania systemów utrzymania oraz wyposażenie techniczne.

D – system bezściołowy dla drobiu

E – podsuszanie pomiotu w chowie drobiu

F – zadaszenie lub przykrycie nieprzepuszczalną folią płyty obornikowej.

5. Niezbędną powierzchnię płyt obornikowych (m²) w stosunku do jej pojemności (m³) wylicza się dzieląc wartość X1 przez deklarowaną wysokość przechowywania, wynikającą z posiadanych przez rolnika środków technicznych.

Tab. 3. Wartości współczynników odliczenia

Lp.	Gatunek, typ użytkowości zwierząt	Współczynnik					
		A	B	C	D	E	F
1.	Bydło mleczne	0,7	0,8	0,7	-	-	0,8
2.	Bydło mięsne	0,5	0,8	0,7	-	-	0,8
3.	Konie	0,7	0,8	-	-	-	0,8
4.	Owce	0,5	0,8	-	-	-	0,8
5.	Świnie	0,7	0,8	0,7	-	-	0,8
6.	Drób	0,8	0,8	-	0,7	0,8	0,8

Źródło: opracowanie własne IZ PIB.

Załącznik nr 4

Średnie roczne wielkości produkcji nawozów naturalnych i koncentracja zawartego w nich azotu w zależności od gatunku zwierzęcia, jego wieku i wydajności oraz systemu utrzymania

Rodzaj zwierząt	SYSTEM UTRZYMANIA								Wartość współczynnika odliczenia koncentracji <small>(w^{1),2})</small>
	Głęboka ściółka		Płytką ściółką				Bezściółkowo		
	Obornik		Obornik		Gnojówka		Gnojowica		
	Produkcja obornika (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Produkcja obornika (w tonach/rok)	Zawartość azotu (w kg/tonę obornika)	Produkcja gnojówki (w m ³ /rok)	Zawartość azotu (w kg/m ³ gnojówki)	Produkcja gnojowicy (w m ³ /rok) ¹⁾	Zawartość azotu (w kg/m ³)	
Bydło									
Buhaje	19,0	3,1	10,5	3,3	5,8	3,4	22,0	3,5	-
Krowy mleczne ^{1a)}	18,8	2,6	10,0	2,8	6,2	2,7	17,6	3,4	0,97
Krowy mleczne ^{2b)}	23,8	3,1	14,8	3,3	7,6	3,2	23,0	4,0	0,97
Krowy mleczne ^{3c)}	26,0	3,7	16,2	4,0	8,4	3,8	25,4	4,5	0,95
Jałówki cielne	18,4	3,0	8,5	3,2	5,4	3,1	16,4	3,4	-
Jałówki powyżej 1 roku życia	12,4	2,8	6,0	2,8	5,8	2,7	11,6	2,9	-
Jałówki od 1/2 do 1 roku życia	7,8	3,4	3,6	3,5	2,4	3,7	6,8	4,7	-
Cielęta do 1/2 roku życia	2,4	3,8	1,6	2,8	1,4	3,2	2,6	3,2	-
Bydło opasowe od 1/2 do 1 roku	12,0	2,6	5,0	3,1	3,8	3,4	10,0	4,5	-
Bydło opasowe powyżej 1 roku	15,0	3,0	7,0	2,7	6,9	2,9	14,2	3,2	-
Trzoda chlewna									
Knury	5,5	3,1	3,2	3,1	1,9	3,3	4,6	3,6	0,85
Lochy	5,0	3,9	3,7	4,0	1,8	4,2	4,6	4,3	0,79
Warchlaki od 2 do 4 miesięcy życia	1,5	2,9	1,0	1,5	0,5	0,8	1,4	3,0	0,79
Prosięta do 2 miesięcy życia	0,5	1,8	0,3	0,9	0,2	0,4	0,7	2,0	-
Tuczniaki	2,0	4,2	1,5	4,4	1,0	4,6	1,9	4,6	0,75
Konie duże									
Ogiery	8,5	5,0	5,0	1,7	2,0	1,9			-
Klaczki, wałachy	8,5	5,2	5,5	1,9	2,4	2,1			
Żrebacki powyżej 2 lat życia	6,5	4,2	5,5	1,5	1,7	1,8			
Żrebacki powyżej 1 roku życia	6,0	3,2	4,0	1,4	1,4	1,3			
Żrebacki od 1/2 do 1 roku życia	2,5	2,7	2,0	1,3	1,2	0,9			
Żrebięta do 1/2 roku życia	1,6	0,15	1,0	0,8	0,7	0,5			

Konie małe								
Ogiery	5,4	2,5	4,0	0,8	1,5	0,9		
Klacz, wałachy	5,4	2,6	4,5	0,9	1,7	1,0		
Żrebaki powyżej 2 lat życia	4,5	2,1	4,5	0,8	1,2	0,9		
Żrebaki powyżej 1 roku życia	4,0	1,6	3,4	0,7	1,0	0,7		-
Żrebaki od 1/2 do 1 roku życia	1,7	1,4	1,4	0,6	0,8	0,5		
Żrebięta do 1/2 roku życia	1,2	0,07	0,7	0,4	0,7	0,3		
Owce								
Tryki powyżej 1 i 1/2 roku życia	1,4	6,7						
Owce powyżej 1 i 1/2 roku życia	1,2	6,9						
Jagnięta powyżej 3 i 1/2 miesiąca życia	0,4	8,3						-
Jarlaki	0,7	10,5						
Drób (obornik/pomiot kurzy)								
Kury	0,046	8,5				0,04	12,1	0,86
Kury pomiot podsuszony						0,03	10,5	0,86
Pisklęta	0,03	6,3						-
Brojlery kurze	0,05	12,7				0,03	17,0	0,86
Kaczki	0,064	6,1				0,06	8,5	0,91
Gęsi	0,036	14,5				0,04	17,0	0,91
Indyki	0,067	15,4				0,06	19,0	0,91
Gołębie	0,01	14,0						0,91
Lisy i jenoty								
Samiec						0,024	1,5	
Samica						0,022	1,6	-
Młode						0,013	1,3	
Norki i tchórze								
Samiec						0,011	1,8	
Samica						0,009	1,9	-
Młode						0,007	1,5	
Króliki								
Samiec			0,15	2,9	0,13	3,1	0,23	3,0
Samica			0,12	3,2	0,11	3,3	0,21	2,8
Młode			0,03	2,6	0,05	2,8	0,06	2,2
Kozy								
Kozy matki	1,2	8,4						-
Kozłęta do 3,5 miesiąca	0,4	9,4						

Kozłeta od 3,5 miesiąca do 1,5 roku	0,8	6,9			
Pozostałe kozy	1,0	8,0			
Inne					
Szynszyle			0,047	0,53	
Daniele	1,0	8,1			-
Strusie afrykańskie	1,5	16			
Strusie Emu i Nandu	1,0	16			
Inne zwierzęta o łącznej masie 500 kg, z wyłączeniem ryb	12,0	6,0			
Osad pofermentacyjny z biogazowni rolniczych – fermentacja „mokra”			z	2,8 ^{*, 3)}	-

Źródło: opracowanie własne IZ PIB.

* – Ze względu na dużą zmienność stosowanych w biogazowniach rolniczych receptur fermentatu, podaną wartość można zastąpić rzeczywistą koncentracją azotu, wynikającą z laboratoryjnej analizy chemicznej, wykonanej w uprawnionej do tego celu jednostce.

a – krowy mleczne o wydajności mlecznej 6 tys. l

b – krowy mleczne o wydajności mlecznej 6-8 tys. l

c – krowy mleczne o wydajności mlecznej powyżej 8 tys. l

1. Podane objętości gnojowicy i gnojówki dotyczą poziomu 8-10 % suchej masy.
2. Wartość współczynnik odliczenia koncentracji „w” stosuje się dla obliczenia rzeczywistej koncentracji azotu w jednostce nawozów naturalnych, wynikającej z udokumentowanych przez hodowcę i powszechnie uznanych praktyk żywieniowych, polegających na stosowaniu obniżonej koncentracji białka w dawce pokarmowej, środków zwiększających strawność białka, żywienia wielofazowego itp. Obliczenie właściwej koncentracji wykonuje się poprzez zastosowanie wzoru

$$k = \text{zawartość azotu} \times w$$

Gdzie:

k - rzeczywista koncentracja azotu w jednostce nawozu naturalnego

zawartość azotu – odpowiednia wartość z tabeli

w - tabelaryczna wartość współczynnik odliczenia

3. W przypadku biogazowni rolniczych, produkcję osadu pofermentacyjnego (z) oblicza się z dokumentacji technologicznej całej instalacji.

Załącznik nr 5**Maksymalne dawki nawożenia azotem dla upraw w plonie głównym N w kg/ha składnika działającego**

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł^{*)} (N kg/ha)
Zboża	
Pszenica ozima	200
Pszenica jara	160
Jęczmień	140
Żyto	120
Owies	120
Kukurydza na ziarno	240
Pszenżyto	180
Mieszanki zbożowe	100
Mieszanki zbożowe na ziarno	140
Okopowe	
Ziemniaki wczesne	100
Ziemniaki późne	250
Buraki cukrowe	180
Buraki pastewne	200
Marchew pastewna	150
Brukiew	180
Rzepa	120
Oleiste	
Rzepak	240
Inne oleiste	160
Rzepak	200
Słonecznik	100
Gorzycza	120
Rzodkiew oleista	120
Perko	140
Strączkowe	
Groch (także wg starego nazewnictwa peluszki, grochopeluszki)	30
Bobik	30
Łubin	0
Bób	60
Wyka	20
Seradela	30
Soja	100
Lędzwan	60
Fasola	60

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł*⁾ (N kg/ha)
Fasolka szparagowa	60
Soczewica	20
Pastewne na zielonkę	
Żyto, owies na zielonkę	120
Kukurydza na zielonkę	260
Strączkowe na zielonkę	0
Mieszanki zbożowo - strączkowe	100
Łąka 1 pokos	60
Łąka 2 pokosy	120
Łąka 3 pokosy	180
Łąka 4 pokosy	240
Grunt w użytkowaniu kośno-pastwiskowym	160
Koniczyna	30
Lucerna	30
Trawy	300
Motylkowe z trawami	100
Motylkowane drobnonasienne	
Esparceta	30
Komonica	30
Nostrzyk	30
Pastewne	
Kapusta pastewna	120
Dynia pastewna	80
Perko	140
Inne	
Proso	140
Gryka	100
Facelia	100
Len	80
Mak	90
Tytoń	160
Sorgo w tym zasiewy mieszane z kukurydzą	200
Wieloletnie	
Trawy	250
Lucerna	0
Mieszanki różnych traw z motylkowatymi drobnonasiennymi	100
Warzywa: rabarbar	200
szczaw	150

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł^{*)} (N kg/ha)
chrzan	200
Warzywa polowe	
Burak ćwikłowy	150
Szpinak zwyczajny	150
Kapusta	300
Kalafior	350
Brokuł	250
Brukselka	250
Jarmuż	120
Kalarepa	150
Rzepa	140
Rzodkiew	140
Rzodkiewka	100
Brukiew	150
Marchew	150
Pietruszka	150
Seler	250
Pasternak	150
Koper	120
Koper włoski	120
Pomidor	180
Papryka	200
Oberżyna	180
Ogórek	200
Dynia	150
Cukinia	180
Kabaczek	180
Arbuz	150
Melon	150
Sałata	150
Cykoria	150
Endywia	120
Skorzonera	180
Salsefia	120
Cebula	200
Czosnek	120
Por	250
Szczypiorek	110
Rośliny energetyczne	80

Rodzaj uprawy	maksymalne dawki azotu ze wszystkich źródeł^{*)} (N kg/ha)
Rośliny sadownicze	
Drzewa owocowe	60
Krzewy owocowe	80
Truskawka	50
Uprawy szkółkarskie polowe, gruntowe	
Siewki liściastych	150
Siewki iglastych	120
Krzewy liściaste	140
Krzewy iglaste	80
Róże	150
Kwiaty uprawy polowe, gruntowe	
Tulipan	200
Narcyz	200
Mieczyk	250
Hiacynt	250
Lilia	180
Irys holenderski	200
Krokus	200
Szafirek	200
Konwalia	120
Zimowit	250
Słonecznik na kwiat cięty	160
Piwonia	60
Rośliny na suche bukiety	80
Inne uprawy	170

^{*)} z nawozów mineralnych oraz organicznych, naturalnych i środków do użyźniania gleby w przeliczeniu na równoważniki nawozowe

Załącznik nr 6**Sposób obliczania zawartości azotu działającego w nawozach naturalnych w oparciu o równoważnik nawozowy, zależny od rodzaju nawozu naturalnego i terminu jego stosowania**

Azot działający = azot całkowity x równoważnik nawozowy

Wartość równoważnika azotowego dla nawozów naturalnych, środków do użyźniania gleby i różnych terminów ich stosowania:

Rodzaj nawozu	Wartość równoważnika nawozowego dla różnych terminów stosowania nawozów	
	jesienny	wiosenny
Obornik	0,3	0,3
Gnojowica	0,5	0,6
Gnojówka	0,5	0,8
Środki do użyźniania gleby	0,3	0,2

Załącznik nr 7
Harmonogram planowanych działań

Zakres regulacji	Lokalizacja w Programie			Początek obowiązywania	Odpowiedzialny
	Dział	Rozdział	Paragraf		
Okresy nawożenia	Dział II	Rozdział 1	§ 12 pkt 1	dzień wejścia w życie Programu	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 12 pkt 2, § 12 pkt 3, § 12 pkt 4, § 12 pkt 5, § 13, § 14	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Warunki przechowywania nawozów naturalnych oraz postępowanie z odciekami	Dział II	Rozdział 2	§ 16, § 25, § 26	dzień wejścia w życie Programu	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 17, § 19, § 23, § 24	koniec obowiązywania Programu	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 18, § 20, § 21, § 22	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Zasady nawożenia pól na terenie o dużym nachyleniu	Dział II	Rozdział 3	§ 28, § 29	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Ograniczenia nawożenia na glebach podmokłych, zalanych, zamrzniętych lub pokrytych śniegiem	Dział II	Rozdział 4	§ 31	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Nawożenie w pobliżu cieków	Dział II	Rozdział 5	§ 33, § 34	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
Dawki i sposoby nawożenia	Dział II	Rozdział 6	§ 36, § 42, § 43, § 44	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN
			§ 41	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni do 100 ha użytków rolnych na OSN
			§ 37, § 38, § 39, § 40	1 marzec 2013	prowadzący działalność rolniczą na OSN gospodarujący na powierzchni powyżej 100 ha użytków rolnych na OSN

Zakres regulacji	Lokalizacja w Programie			Początek obowiązywania	Odpowiedzialny
	Dział	Rozdział	Paragraf		
Edukacja prowadzących działalność rolniczą na OSN w zakresie dobrej praktyki rolniczej oraz prowadzenie dla nich specjalistycznego doradztwa	Dział III		§ 45	dzień wejścia w życie Programu	właściwe Ośrodki Doradztwa Rolniczego
			§ 46	dzień wejścia w życie Programu	właściwe Ośrodki Doradztwa Rolniczego/Wójt gminy lub Burmistrz/Prezydent miasta
			§ 47	dzień wejścia w życie Programu	właściwe Ośrodki Doradztwa Rolniczego
			§ 48	dwa miesiące od dnia wejścia w życie Programu	Dyrektor RZGW/Wójt gminy lub Burmistrz/Prezydent miasta
Kontrola rolniczych źródeł zanieczyszczenia i realizacji przez prowadzących działalność rolniczą na OSN obowiązków określonych w Programie	Dział IV		§ 49	dzień wejścia w życie Programu	Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska oraz właściwe organy ochrony środowiska w ramach ich kompetencji rzeczowej i miejscowej
Sposób monitorowania oraz dokumentowania realizacji programu i jego efektów	Dział V		§ 50 pkt 1	dzień wejścia w życie Programu	Główny Inspektor Ochrony Środowiska/Wojewódzcy Inspektorzy Ochrony Środowiska
			§ 50 pkt 2	dzień wejścia w życie Programu	Krajowa Stacja Chemiczno-Rolnicza/Okręgowe Stacje Chemiczno-Rolnicze
			§ 50 pkt 3	dzień wejścia w życie Programu	Centrum Doradztwa Rolniczego/Wojewódzkie Ośrodki Doradztwa Rolniczego
			§ 51, § 52	dzień wejścia w życie Programu	KZGW